

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:3338

av Mathias Sundin m.fl. (L)

med anledning av prop. 2015/16:95 Vissa
begravningsfrågor

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144) i den del som avser att 9 kap. 10 § ska upphöra att gälla och att det i 9 kap. 12 § ska göras följdändringar med anledning av detta.

Motivering

Den geografiska rörligheten är större än någon gång tidigare. Genomsnittssvensken flyttar minst tio gånger per liv, ofta till en helt annan plats än där hen föddes och växte upp. Studier, yrkesval och kärlek är några viktiga drivkrafter till att flytta, liksom på äldre dagar en önskan att komma närmare barn och barnbarn.

I denna tid av ökad rörlighet är det en angelägen valfrihetsfråga för många människor att kunna få sin sista vila på en annan plats än där de senast var folkbokförda. Omkring en femtedel av alla personer som avlider varje år begravs på annan ort enligt sin egen eller sina anhörigas vilja. Allt talar för att denna andel inte kommer att minska i framtiden, utan snarare öka.

I dag har vi rätt att få en gravplats där vi bor. Alla som är folkbokförda i Sverige har rätt till en gravplats under en tid av 25 år. I första hand gäller rätten på den plats där man är folkbokförd. Vill vi bli begravda på annan ort kan vi få det, så länge det finns plats där. När gravsättning sker på en annan ort än den avlidnas hemort får den huvudman som utför gravsättningen ersättning för det och vissa andra tjänster av huvudmannen på den avlidnas hemort. Systemet för denna kostnadsreglering, den så kallade begravningsclearingen, vill regeringen nu avskaffa. Liberalerna motsätter sig detta förslag.

Begravningsutredningen konstaterade i sitt betänkande Några begravningsfrågor (SOU 2009:79) att systemet för begravningsclearing överlag fungerar bra. Utredningen konstaterade också (s. 201) att reglerna om begravningsclearing fyller en viktig funktion eftersom de ökar möjligheterna för människor att kunna få välja var de vill bli begravda.

Ett av de argument som regeringen anför för att avskaffa begravningsclearingen är att huvudmännen inom Svenska kyrkan sedan årsskiftet 2015/16 har en enhetlig nivå på begravningsavgiften. Vidare menar regeringen att nettoeffekten av begravningsclearingen är marginell för huvudmännen, och att praxis vad gäller att upplåta begravningsplats är så generös att det hur som helst inte torde finnas risk att begravningshuvudmännen blir mer restriktiva med att upplåta gravplats endast för att clearingen avskaffas.

Liberalerna anser att denna analys är alltför kortsynt. Systemet med begravningsclearing är det enda sättet att säkerställa att huvudmännen får ersättning för sina kostnader oavsett var den begravde var folkbokförd. Ett avskaffande av clearingen skulle försvaga huvudmännens drivkraft att se till att det finns tillräckligt med gravplatser även för återvändare och familjemedlemmar som bott på annan ort. Särskilt torde detta gälla huvudmän för begravningsplatser på orter med stor befolkningsminskning till följd av utflyttning.

Gravplatser är känslomässigt starka platser som utgör den fysiskt manifesterade slutpunkten på de flesta människas liv. Om huvudmännen inte får en skälig ersättning för att begrava utsocknes så är risken mycket stor att man inte skapar tillräckligt många platser för att kunna göra just detta. Detta varnade begravningsutredningen 2009 för, och även kyrkogårdsförvaltningen för Stockholms kommun har pekat på denna risk. Följden blir i så fall att den enskilde individen får begravas, inte där hen vill, utan där det offentliga har planerat att hen ska begravas.

Förslaget är kortsynt även i ett annat avseende. I dag är det visserligen bara två kommuner, Stockholm och Tranås, som är huvudmän för begravningsverksamheten medan Svenska kyrkan är huvudman i övriga landet. Det går inte att i dag uttala sig med säkerhet om huruvida antalet kommuner som ansvarar för begravningsverksamheten kommer att öka eller ej, men regeringen har i begravningslagen 2 kap. 1 § befogenhet att i särskilda fall besluta att överföra ansvaret för allmänna begravningsplatser till en kommun. De praktiska svårigheterna av ett avskaffat clearingsystem skulle förvärras om fler kommuner i framtiden skulle överta ansvaret för begravningsverksamhet. Begravningslagen bör vara neutralt utformad i förhållande till om antalet huvudmän utanför Svenska kyrkan eventuellt förändras i framtiden.

Sammantaget finns vägande skäl att behålla systemet med begravningsclearing också i framtiden. Liberalerna yrkar således avslag på propositionen i denna del.

Mathias Sundin (L)

Allan Widman (L)

Tina Acketoft (L)

Christer Nylander (L)

Erik Ullenhag (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Birgitta Ohlsson (L)